

Czy warto produkować?

Andrzej Mirek
Zbigniew Pustuła
Blattin Polska sp. z o.o.

Nic więc dziwnego, że wielu hodowców zaczyna bardziej przyglądać się kosztom produkcji mleka. Bardzo często to przyglądanie nie do końca prowadzi do słusznych wniosków.

Ceny mleka nie przysparzają ostatnio radości producentom mleka, ale trudna sytuacja w rolnictwie rozpoczęła się z początkiem tego roku. Ceny nawozów zaczęły rosnąć w tempie galopującym powodując, że wielu zaczęło się zastanawiać czy zminimalizować nawożenie. W tym czasie wzrosły też ceny

paliw. Kolejne produkty, które podrożały to dodatki mineralne dla zwierząt. Te podwyżki nie były spowodowane chęcią zwiększenia zysku firm paszowych, lecz odpowiedzią na wzrost ceny komponentów, tj.: witaminy E i fosforanu. Ceny tych komponentów w ciągu ostatnich miesięcy wzrosły zastraszająco.

Fosforan jednowapniowy w grudniu 2007 kosztował około **1300 zł**, a w październiku 2008 r. aż około **3500 zł**. Podobnie było z witaminą E – jej cena wzrosła o **300%**. Sytuacja na rynku zbóż również nie straja optymistycznie. Ceny spadły około 40% w porównaniu z tymi z początku roku, co spowodowało

zdecydowanie niższe wpływy z ich sprzedaży i zdecydowanie niższą opłacalność. Niskie ceny zbóż sprawiły oczywiście, że żywienie zwierząt stało się zdecydowanie tańsze. W ciągu ostatnich miesięcy widzimy jednak również bardzo poważne obniżki cen mleka przez mleczarnie do 0,90 zł za litr, a niektóre mleczarnie płacą jeszcze mniej. Nic więc dziwnego, że wielu hodowców zaczyna coraz bardziej przyglądać się kosztom produkcji mleka. Bardzo często to przyglądanie nie do końca prowadzi do słusznych wniosków. Po stronie kosztów najbardziej widoczne jest to co kupujemy i często od tego zaczynamy „oszczędzanie”, czyli zmniejszamy zakupy śruty sojowej, premiksów czy ograniczamy badania lekarskie. Ale czy takie kroki są racjonalne? Czy rzeczywiście przyniosą nam oszczędności i wzrost zysku? W naszej ocenie tylko pozorne.

Czy produkować 7000, czy 9000 litrów mleka?

Wielu hodowców pytanych w tej chwili co dalej robić, odpowiada, że nie warto produkować dużo mleka, że lepiej 7000 l od krowy, a nie 8000 czy 9000 litrów, bo taniej. Czy rzeczywiście to prawda? Nam się wydaje, a właściwie jesteśmy tego pewni, że to błędny wniosek wynikający ze złej analizy kosztów

■ Jeśli mamy kiepskie pasze objętościowe to około 290 l mleka od każdej krowy oddajemy za darmo. Tą „walutą” płacimy za błędy popełnione w trakcie zbiorów traw.

produkcji mleka. Dlaczego naszym zdaniem warto produkować więcej mleka? Bo koszty stałe rozkładają się na większą produkcję, czyli „obciążenie” jednego litra tymi kosztami spada. Np. koszt utrzymania i amortyzacji hali udojowej jest stały i czy wydoimy w niej 7000 l mleka czy 9000 l mleka od krowy to się nie zmieni. Czyli jeśli produkujemy więcej, to koszty stałe spadają, czyli możemy więcej zarobić.

Wielokrotnie hodowcy popełniają też błąd mówiąc o żywieniu i jego kosztach w produkcji mleka. Często twierdzą, że żywienie wysokowydajnych krów jest bardzo drogie i przy obecnych cenach nie warto wydawać

tab. 1. koszt dawki pokarmowej dla krów o wydajności 25 l/dzień
(krowa mleczna, waga: 600 kg, zapotrzebowanie bytowe, tłuszcz: 4,00%, białko: 3,40%)

skład dawki	s.m.	ogólnie s.m. w g	udział w kg	cena komponentu zł/dt	koszt dawki w zł/krowę
kiszonka z kolb kukurydzy 35, bogata w ziarno	350	8750	25,00	8,00 zł	2,00
kiszonka z trawy 30, mł.	300	3600	12,00	9,00	1,08
słoma jęczmienna	860	860	1,00	2,00	0,02
pszenżyto	870	870	1,00	45,00	0,45
kukurydza	870	870	1,00	45,00	0,45
soja/typ normal. 44	870	435	0,50	120,00	0,60
śruta rzepakowa	886	2215	2,50	42,00	1,05
kreda pasetwna	980	98	0,10	30,00	0,03
dodatek mineralny	960	192	0,20	250,00	0,50
	17.890		43,30		6,18

Dawka pierwsza jest dawką zapewniającą produkcję na poziomie około 25 l mleka jej koszt wynosi 6,18 zł, co po przeliczeniu na litr mleka wynosi około 0,242 zł.

tyle pieniędzy, by doić 35 czy 40 kg mleka od krowy, bo taniej doić np. 25 kg. Prześledźmy więc dwie dawki pokarmowe: dla krów o wydajności 25 i 35 kg mleka. Obie oparte są na tych samych komponentach, policzmy więc koszt tych dawek w przeliczeniu na litr mleka. Zakładamy, że zastosowane kisonki w dawkach

nie są „wybitne”, a takie jakie często spotykamy w gospodarstwach. Patrząc na te dwie dawki pokarmowe (tabela 1 i 2) można powiedzieć, że koszt żywienia w przeliczeniu na litr mleka przy produkcji mleka 25 i 35 kg jest prawie taki sam. Wyższa wydajność krów nieco zwiększa wydatki na żywienie

zwierząt, ale też wpływy ze sprzedaży mleka będą wyższe. Tak więc oszczędzanie na żywieniu i obniżenie wydajności wcale nie przysporzy nam pieniędzy. Oczywiście taki wniosek nie oznacza, że nie powinniśmy szukać oszczędności w żywieniu, ale nie przez zmniejszanie dawek.

tab. 2. koszt dawki pokarmowej dla krów o wydajności 35 l/dzień
(krowa mleczna, waga: 600 kg, zapotrzebowanie bytowe, tłuszcz: 4,00%, białko: 3,40%)

skład dawki	s.m.	ogólnie s.m. w g	udział w kg	cena komponentu zł/dt	koszt dawki w zł/krowę
kiszonka z kolb kukurydzy 35, bogata w ziarno	350	8750	25,00	8,00	2,00
kiszonka z trawy 30, mł.	300	3600	12,00	9,00	1,08
słoma jęczmienna	860	860	1,00	2,00	0,02
pszenżyto	870	2349	2,70	45,00	1,22
kukurydza	870	2349	2,70	45,00	1,22
soja/typ normal. 44	870	1218	1,40	120,00	1,68
śruta rzepakowa	886	2215	2,50	42,00	1,05
kreda pasetwna	980	98	0,10	30,00	0,03
dodatek mineralny	960	192	0,20	250,00	0,50
		21.631	47,60		8,80

Dawka druga przygotowana na 35 kg mleka jej koszt wynosi 8,80 zł co w przeliczeniu na litr mleka wynosi 0,25 zł

290 litrów mleka za błąd

Zastanówmy się natomiast, czy naszym paszom objętościowym nic nie można zarzucić? Czy zebrałiśmy je w optymalnej fazie czy dobrze zabezpieczyliśmy nasze silosy? Bardzo często zdarza się, że zwozimy z pola bardzo dużo zielonej masy, ale kiepskiej jakości. Nie zapominajmy, że opóźnienie zbioru powoduje gorszą jakość kiszzonek, a co za tym idzie większe koszty żywienia.

Patrząc na tabelę 3 widzimy, ile tracimy na kiszonkach, gdy opóźniamy zbiory i gdy straty białka i energii musimy uzupełnić kupując paszę, a więc pogarszamy wyniki ekonomiczne. Spróbujmy policzyć,

ile nas kosztuje opóźniony zbiór traw.

Kwota, która pojawiła się w wycenieniu przedstawionym w tabeli 4, może nie jest duża, ale jeżeli w stadzie mamy 50, 100, 500 czy 1000 krów rośnie znacząco wpływając na rentowność produkcji mleka. Tę kwotę musimy znaleźć w naszym budżecie lub po prostu pogodzić się z faktem, że około 290 l mleka od krowy oddajemy za darmo w ten sposób płacąc za swoje błędy.

W poszukiwaniu tańszego białka

Komponentem, który może nam pomóc obniżyć koszty żywienia białkowego, jest śruta rzepakowa. W tej chwili za równowartość ceny

1 kg śruty sojowej możemy kupić prawie 3 kg śruty rzepakowej. Dlatego u wielu naszych hodowców zmniejszamy ilość śruty sojowej, a zwiększamy udział śruty rzepakowej.

Musimy jednak pamiętać, że nie możemy dodawać jej bez ograniczeń. Maksymalna dawka to około 3 kg na sztukę na dzień. ■

tab. 3. poziom składników w zależności od fazy rozwoju

czas cięcia	s.m.%	białko g	NEL MJ
łąka bogata w trawy przed kłoszeniem	35.0	158	6.57
w momencie kłoszenia	35.0	144	6.02
początek kwitnienia	35.0	129	5.96
koniec kwitnienia	35.0	111	5.58
przekwitnięty materiał	35.0	102	5.42
łąka bogata w motylkowe przed kłoszeniem	35.0	207	6.71
w momencie kłoszenia	35.0	184	6.07
początek kwitnienia	35.0	162	5.59
koniec kwitnienia	35.0	146	5.47
przekwitnięty materiał	35.0	154	5.09

■ Wielu hodowców uważa, że przy obecnych cenach mleka nie warto produkować go dużo. Lepiej 7000 l od krowy, a nie 8000 czy 9000 litrów, bo taniej. Czy to rzeczywiście prawda? Nam się wydaje, a właściwie jesteśmy tego pewni, że to błędny wniosek wynikający ze złej analizy kosztów produkcji mleka.

tab. 4. straty finansowe spowodowane nieodpowiednią fazą zbioru na 1 kg s.m.

faza rozwoju	energia MJ	białko g/kg s.m.	uzupełnienie energii	uzupełnienie białka	koszt w zł
przed kłoszeniem	6,57	158	0	0	0
przekwitnięty materiał (stary)	-1,15	-56	0,10 kg x 0,45 zł = 0,042 zł ziarno kukurydzy	0,110 kg x 1,2 zł = 0,132 zł śruta sojowa	0,177

przy skarmianiu ok. 4 kg s.m. trawy dziennie w ciągu roku, w przeliczeniu na 1 krowę, tracimy więc **258 zł!!!**